

Značaj stručnog osposobljavanja arhivskih kadrova: Iskustva Arhiva Tuzlanskog kantona

OMER ZULIĆ, MR. Sc.

JU Arhiv Tuzlanskog kantona Tuzla, Franje Ledera br. 1., 75000 Tuzla, Bosna i Hercegovina
e-mail: omer.arhiv@gmail.com

Importance of Educating Archival Personnel: Experiences of the Archive of Tuzla Canton

ABSTRACT

The basic presumption of establishing a valid system of protection and management of documents at registry offices and archives is professional and trained archival staff. This assumption is particularly important in Bosnian archives, since they all operate with significantly reduced personnel capacities. On the other hand, Bosnian archival service is, compared to countries in the region, most affected by the transition process, in which the archival service should act urgently, professionally and responsibly, in order to fulfil the basic function of protection of archives. In such circumstances, only trained personnel can be a guarantee of timely and adequate professional work on the challenges facing the archival service of Bosnia and Herzegovina. In this paper, the author attempts through the experience of the Archives of Tuzla Canton to point out the importance of professional, educated staff in order to achieve the higher quality and better results in all fields of archives: of professional archival work to scientific research, publishing, cultural and educational activities.

Key words: education, vocational training, archival personnel, Archives of Tuzla Canton

L'importanza della formazione del personale archivistico: esperienze nell'Archivio del Cantone di Tuzla

ABSTRACT

Il presupposto base per la creazione di un valido sistema di protezione e gestione dei documenti presso gli uffici di registrazione e gli archivi è che il personale archivistico sia professionale ed addestrato. Questo presupposto è particolarmente importante negli archivi bosniaci, poiché tutti funzionano con una capacità di personale significativamente ridotta. D'altro canto, il servizio archivistico bosniaco, rispetto ai paesi della regione, è maggiormente colpito dal processo di transizione, in cui il servizio d'archivio deve agire urgentemente, professionalmente e responsabilmente, al fine di soddisfare la funzione fondamentale della protezione degli archivi. In tali circostanze, solo personale addestrato può essere garanzia di un lavoro professionale, tempestivo ed adeguato alle sfide che il servizio archivistico della Bosnia-Erzegovina deve affrontare. In questo articolo l'autore cita l'esperienza degli Archivi del Canton Tuzla al fine di sottolineare l'importanza della presenza di personale professionale ed formato per ottenere una qualità superiore e migliori risultati in tutti i campi archivistici: dal lavoro archivistico professionale alla ricerca scientifica, a quello editoriale, culturale ed educativo.

Parole chiave: formazione, formazione professionale, personale archivistico, archivio del Cantone di Tuzla

Pomen strokovnega usposabljanja arhivskih kadrov: izkušnje Arhiva Tuzelskega kantona

IZVLEČEK

Osnovna predpostavka vzpostavitve dobrega sistema zaščite in upravljanja z dokumenti pri ustvarjalcih in v arhivih je strokoven in usposobljen arhivski kader. Ta kadrovska predpostavka je posebno pomembna v bosansko-hercegovskih arhivih, saj vsi delujejo z zelo zmanjšanimi kadrovskimi kapacitetami. Po drugi strani je bosansko-hercegovska arhivska služba v primerjavi z drugimi državami v regiji najbolj zajeta v tranzicijske procese, v katerih je arhivska služba morala delovati hitro, strokovno in odgovorno, da bi izpolnila osnovno funkcijo zaščite arhivskega gradiva. V takšnih okoliščinah so le izobraženi kadri lahko jamstvo za pravočasno in primerno delovanje pri vseh izzivih, s katerimi se srečuje arhivska služba Bosne in Hercegovine. Avtor v prispevku preko izkušenj Arhiva Tuzelskega kantona prikazuje pomen strokovnih in usposobljenih kadrov pri doseganju kar se da kakovostnih in boljših rezultatov na vseh področjih delovanja arhiva, od strokovno-arhivskega do znanstveno-raziskovalnega, publicističnega, kulturnega in izobraževalnega delovanja.

Ključne besede: izobrazba, poklicno usposabljanje, arhivski kadri, Arhiv Tuzelskega kantona

Značaj stručnog osposobljavanja arhivskih kadrova: Iskustva Arhiva Tuzlanskog kantona

ABSTRAKT

Osnovna pretpostavka uspostavljanja valjanog sistema zaštite i upravljanja dokumentima u registraturama i arhivima jesu stručni i osposobljeni arhivski kadrovi. Ta kadrovska pretpostavka naročito je bitna u bosanskohercegovačkim arhivima, budući da svi djeluju sa značajno umanjenim kadrovskim kapacitetima. S druge strane, bosanskohercegovačka arhivska služba je u odnosu na zemlje regiona najviše zahvaćena tranzicijskim procesima, u kojima je arhivska služba morala djelovati hitno, stručno i odgovorno, kako bi ispunila osnovnu funkciju zaštite arhivske građe. U takvim okolnostima, jedino edukovani kadrovi mogu biti garant pravovremenog i adekvatnog stručnog djelovanja na sve izazove sa kojima se susreće arhivska služba Bosne i Hercegovine. U ovom radu, autor nastoji kroz iskustva Arhiva Tuzlanskog kantona ukazati na značaj stručnih, osposobljenih kadrova u postizanju što kvalitetnijih i boljih rezultata na svim poljima djelovanja arhiva, od stručno-arhivističkog do naučno-istraživačkog, izdavačkog, kulturnog i obrazovnog djelovanja.

Ključne riječi: edukacija, stručno osposobljavanje, arhivski kadrovi, Arhiv Tuzlanskog kantona

1 Uvodne napomene

Stručno osposobljavanje arhivskih kadrova u Bosni i Hercegovini, pa samim time i u Arhivu Tuzlanskog kantona, jedna je od osnovnih pretpostavki uspješnog, stručnog i profesionalnog djelovanja u arhivskoj djelatnosti. Budući da u Bosni i Hercegovini ne postoji redovno, obrazovanje u okvirima školskih programa, to je jedini način sticanja novih, te usavršavanja i uobličavanja postojećih znanja, moguće u oblasti stručnog usavršavanja. U tom dijelu neophodno je potcrtati neophodnost cjeloživotnog učenja, naročito uzimajući u obzir činjenicu dinamičnog kretanja u arhivskoj djelatnosti, naročito u XXI stoljeću. Aktualnost se ogleda i u tranzicijskim procesima koji na prostorima Bosne Hercegovine traju već treću deceniju, a koji su direktno uticali na arhivsku djelatnost u smislu pravovremenog i stručnog djelovanja na planu zaštite arhivske građe, prevashodno u registraturama, ali i arhivima. Specifičnost se ogleda i u činjenici da tranzicijski procesi u Bosni i Hercegovini još uvijek traju. U tom smislu znanja i kompetencije stručnih arhivskih kadrova moraju biti konstantno usavršavana i dodatno profilisana, kako bi arhivisti odgovorili na sva otvorena goruća pitanja u arhivskoj djelatnosti.

Edukaciju arhivista u Bosni i Hercegovini u XXI stoljeću treba posmatrati kroz analizu i odnos raposloživih kadrova, dostignutih rezultata na planu stručnog osposobljavanja, te realnih potreba arhivske djelatnosti u XXI stoljeću. Kroz rad se nastoji ukazati na diskrepanciju, odnosno nesrazmjer u odnosima postojećih arhivskih kadrova u odnosu na potrebe i zahtjeve vremena. To se prije svega vidi kroz broj kadrova u arhivima, čiji nedostatak u kvantitativnom smislu utiče i na kvalitativni dio u smislu rezultata postignutih na planu stručnog djelovanja. Taj odnos je nepovoljan, a u dogledno vrijeme se ne može očekivati poboljšanje istog u smislu kadrovskog jačanja. Stoga se kao realno rješenje za unapređenje vidi u stalnoj stručnoj edukaciji postojećih arhivskih kadrova. U tom smislu, kao pozitivan primjer ističe se Arhiv Tuzlanskog kantona koji zadnjih godina kontinuirano posvećuje pažnju usavršavanju arhivskih kadrova, kako bi na taj način postojeći (nedovoljan) broj arhivskih kadrova mogao odgovoriti sve većem obimu sve raznovrsnijih, složenijih i zahtjevnijih radnih zadataka, problema i projekata u arhivskoj djelatnosti.

Naime, u proteklih sedam decenija arhivske djelatnosti u Bosni i Hercegovini, ista je bila bremenita mnogobrojnim problemima, a jedan od najvećih i najznačajnijih jeste pitanje nedovoljnog broja arhivskih kadrova. Taj nedostatak kadrova u kvantitativnom smislu, se odrazio i na ukupne rezultate bosanskohercegovačke arhivske struke u kvalitativnom smislu. Naime, budući da se u Bosni i Hercegovini arhivski kadrovi ne obrazuju u redovnom sistemu školovanja, kao rezultat istog u archive dospijevaju kadrovi uglavnom društvenog usmjerenja (historičari, pravnici, profesori jezika, itd.). Oni ulaze u svijet arhivistike sa nedovoljnim stručnim i praktičnim predznanjima. To podrazumijeva da se isti moraju edukovati kako bi mogli započeti samostalan rad u struci. Međutim, da bi isti postigli veće i zapaženije rezultate, odnosno da bi bili arhivski stručnjaci u pravom smislu riječi, isti moraju proći i u kontinuitetu prolaziti proces stručne edukacije. Na taj način se njihova znanja dodatno oblikuju i usavršavaju, na način da vremenom isti mogu preuzimati i realizirati veće i zahtjevnije stručne i druge projekte u smislu njihovog idejnog kreiranja, vođenja, organizacionih i drugih stručnih aktivnosti.

U takvim okolnostima arhivska služba Bosne i Hercegovine je nastojala da kroz edukaciju arhivskog kadra obezbijedi dobar kadrovski osnov za pravovremeno, adekvatno, stručno i profesionalno djelovanje struke. To je naročito došlo do izražaja na prelazu XX i XXI stoljeća, kada se u Bosni i Hercegovini intenzivno odvijaju tranzicijski procesi. Isti su pred arhivsku djelatnost Bosne i Hercegovine postavili mnogobrojna otvorena pitanja na koja je trebalo hitno i odgovorno, ali iznad svega stručno i profesionalno reagovati i djelovati, a sve sa ciljem pravovremene zaštite arhivske građe, prevashodno u registraturama, ali i arhivima.

Prepoznajući značaj edukovanih i stručnih arhivskih kadrova, menadžment Arhiva Tuzlanskog kantona je istom poklanjao naročitu pažnju. Pri tome se vodilo računa da se u programe edukacije uključuju stručni zaposlenici iz svih sektora, od Vanjske službe, Službe obrade arhivske građe, korisničke službe, informatičke i dr. Programi edukacije su podrazumijevali učešće stručnih zaposlenika u raznim stručnim i naučnim skupovima Bosni i Hercegovini, ali i izvan njenih granica. Istovremeno su i stručni zaposlenici Arhiva Tuzlanskog kantona provodili edukaciju arhivara u registraturama, te u okviru određenih projekata u Arhivu primjenjivali stečena znanja i iskustva. Pri tome je ključno da arhivski kadrovi moraju biti spremni i na proces samoedukacije, odnosno dodatnog angažiranja i učenja putem dostupne literature i drugih formi, u sopstvenoj režiji. Na taj način se iskazuje opredjeljenost i angažiranost za stalno, cjeloživotno učenje, a sve s ciljem sticanja novih znanja i kompetencija. Stoga ovaj rad ima za cilj da ukaže na pozitivne primjere Arhiva Tuzlanskog kantona, te da ponudi određene prijedloge u smislu poboljšanja trenutnog stanja u arhivskoj službi Bosne i Hercegovine.

2 Obrazovanje arhivskih kadrova kroz obrazovni proces u Bosni i Hercegovini: realnost ili utopija

Arhivski kadrovi bili su i ostali limitirajući faktor u razvoju arhivske struke, na nivou arhivske službe Bosne i Hercegovine, pa tako i Arhiva Tuzlanskog kantona. Arhivi u Bosni i Hercegovini, pa samim time i Arhiv Tuzlanskog kantona nikada nisu raspolagali sa dovoljnim brojem arhivskih kadrova. Osim toga, veoma važno je i pitanje kvaliteta arhivskih kadrova, na što je velikog uticaja imao sistem obrazovanja, odnosno nivo znanja sa kojim su kadrovi dolazili u arhive i registrature, ali i od mogućnosti daljeg stručnog usavršavanja i osposobljavanja u okviru arhivske struke. U Bosni i Hercegovini nije postojao niti danas postoji sistem obrazovanja kadrova za arhivsku struku bilo kojeg nivoa. To je doprinijelo da se u arhivima i registraturama zapošljavaju kadrovi bez kvalitetnog obrazovanja (*Šabotić, 2012, str. 101–119*).

Jedina vrsta stručnog obrazovanja u okvirima redovnog (visoko) školskog obrazovanja, odvija se kroz izučavanje predmeta Arhivistika na pojedinim filozofskim fakultetima, pri odsjecima za historiju. Na Univerzitetu u Tuzli se pri tome otišlo najdalje, gdje je u određenom vremenu osim izučavanja Arhivistike bilo omogućeno zainteresiranim studentima fakultativno izučavanje predmeta Arhivska praksa I, te Arhivska praksa II. Navedeni program je bio dobro osmišljen i organiziran sa praktičnim odvijanjem vježbi u Arhivu Tuzlanskog kantona i u registraturama¹. Na taj način su studenti sticali dobra praktična znanja i osnovu za eventualni dalji rad i usavršavanje u ovoj djelatnosti. Međutim, sticajem okolnosti danas se na Filozofskom fakultetu u Tuzli, na odsjeku za Historiju izučava samo Arhivistika i to u nedovoljnom broju nastavnih sati². Dakle, suštinski i danas ne postoji sistemski organizovano obrazovanje arhivskih kadrova, kroz redovan obrazovni sistem u Bosni i Hercegovini.

Mnogi stručnjaci u svojim teorijskim promišljanjima zagovaraju i insistiraju na potrebi uvođenja obrazovanja arhivskih kadrova kroz školske programe, od srednjoškolskog, preko dodiplomskog, ali i viših stupnjeva (drugi i treći ciklus). Na tome svakako treba insistirati i isto tražiti, ali u isto vrijeme treba

1. Za izvođenje praktičnih vježbi sa studentima bili su angažirani stručni zaposlenici Arhiva Tuzlanskog kantona, kao stručnjaci iz prakse. Najveći dio vježbi odvijao se u formi praktičnog rada sa studentima u Arhivu Tuzlanskog kantona, a u okviru nastavnog predmeta Arhivska praksa II, vježbe su se odvijale u registraturama, gdje su studenti mogli praktično učiti i usvajati znanja vezana za zaštitu arhivske građe nastajanju.

2. U akademskoj 2016/17. nastavni predmet Arhivistika je zastupljen samo u jednom, ljetnjem semestru sa ukupno tri sata, od čega se dva sata odnose na predavanje i jedan sat vježbi, što je nedovoljno, naročito u dijelu vježbi. Vidi: <http://historija.ff.untz.ba/index.php/i-ciklus-studija>. Menadžment Arhiva Tuzlanskog kantona je pokrenuo inicijativu prema Filozofskom fakultetu sa ciljem potpisivanja sporazuma o saradnji, kojim je između ostalog tražen veći broj sati na izvođenju nastavnog predmeta Arhivistika, te ponuđeno veće uključivanje Arhiva Tuzlanskog kantona na planu praktičnih izvođenja vježbi sa studentima u Arhivu i registraturama. Do zaključenja ovog rada, sporazum nije potpisan zbog određenih kadrovskih promjena na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Tuzli.

biti realan i znati da se takvo što u Bosni i Hercegovini neće desiti uskoro. Stoga treba objektivno sagledati šta se može uraditi u postojećim okolnostima, kako bi se preduprijedilo stanje stručnosti arhivskih kadrova u bosanskohercegovačkim arhivima. Na tim osnovama, realnim i objektivnim, u datim okolnostima treba sagledati mogućnosti, za pravljenje određenih iskoraka na planu stručnog osposobljavanja kadrova. Jedini način jeste stručna, konstantna edukacija kadrova. To je u direktnoj nadležnosti menadžmenta arhiva, gdje oni mogu uticati i iznalaziti odgovarajuća sredstva i mogućnosti za edukaciju zaposlenika u arhivima.

U međuvremenu treba stvarati pretpostavke i insistirati da u neko dogledno vrijeme u Bosni i Hercegovini zaživi redovni sistem obrazovanja arhivskih kadrova, od srednjoškolskog do dodiplomskog, pa i u okviru drugog i trećeg ciklusa (*Gušić, 2006, str. 271*).

3 Modaliteti edukacije arhivskih kadrova: Iskustva Arhiva Tuzlanskog kantona

Pitanje stručne edukacije i usavršavanja arhivskih kadrova u postojećim okolnostima nema alternativu. Isto treba planirati i provoditi strategijski, dugoročno, u skladu sa zahtjevima ustanove, struke i vremena. Dakle, u prevodu ovo pitanje treba posmatrati sa više aspekata, te bi svaki arhiv tom pitanju trebao pristupiti zasebno, u skladu sa svojim prioritetima djelovanja i vizijom razvoja arhiva u narednom periodu. Dakako, arhivi i arhivska djelatnost puno toga imaju zajedničkoga, te se puno sadržaja i programa može planirati na nivou arhivske službe, odnosno arhivske djelatnosti na nivou države. Kada su u pitanju arhivi pojedinačno, onda se isto mora posmatrati sa aspekta raspoloživih zaposlenika u smislu njihove kvalifikacione strukture, odnosno njihovih polaznih stručnih i kvalifikacionih znanja, predispozicija i sposobnosti.

Da bi valjano dugoročno planirali edukaciju kadrova, moramo znati kojim kadrovima raspoložimo, njihovim znanjima i kompetencijama i u kom pravcu kojeg stručnog zaposlenika treba usmjeravati. Pri tome treba posebno tretirati stručno usavršavanje u dijelu koji se odnosi na osnovne radne zadatke, od usavršavanja u dijelu stručne, naučne, kulturne i druge djelatnosti arhiva u smislu nadgradnje ustanove i djelatnosti. Pri tome menadžmenti arhiva moraju procijeniti domete stručnih zaposlenika, te procijeniti koje od njih usmjeriti na edukaciju u okviru njihovih redovnih radnih zadataka, a koje u skladu sa njihovim mogućnostima i znanjima dodatno edukovati i uključivati u dodatne sadržaje, programe i projekte, bilo u stručnom, organizacionom, tehničkom, ili nekom drugom pogledu. Ovo prije svega treba imati na umu jer bosanskohercegovački arhivi usljed manjka stručnih kadrova, pojedine zaposlenike angažiraju na više referata, odnosno projekata, shodno njihovim sposobnostima i stručnim orijentacijama. Dakle, stručna edukacija ne mora nužno ići uz radno mjesto nego određene stručne kompetencije tog zaposlenika, koji će se edukovati i usmjeriti, za arhiv u datom trenutku značajniji segment rada ili prioriterniji projekat.

Pri utvrđivanju strategije djelovanja edukacije kadrova posebno treba uzeti u obzir specifičnosti vremena i okolnosti u kojima djeluje arhivska služba neke države. Pri tome mislimo na to da svaki vremenski period nosi sa sobom neke specifične, nove izazove koje pred arhivsku službu postavljaju određeni društveni, politički, privredni i drugi procesi. Shodno tome, i sagledavanju stvarnih okolnosti i posebnosti, arhivska služba treba da utvrđuje ptavac i prioritete djelovanja.

Tako se na planu zaštite arhivske građe u nastajanju danas treba stručno edukovati u smislu snalaženja i iznalaženja adekvatnog rješenja na mnogobrojna otvorena pitanja vezana za tranzicijske procese u društvu. Pitanje zapisa na novim nosiocima informacija, informatizacija pisarnica, informatizacija sistema upravljanja dokumentima u kancelarijskom i arhivskom poslovanju, pitanje zaštite i upravljanja zapisima na nekonvencionalnim nosačima (digitalni, mikrofilmski, audio, VHS, Beta i drugi nosioci), pred arhivsku službu postavljaju obavezu stručnog profiliranja kadrova koji rade na tim poslovima. Na taj način stručno osposobljeni arhivisti na terenu moraju odgovoriti svim izazovima i ponuditi odgovore na mnoga otvorena i postavljena pitanja, a kako ne bi došao u pitanje sistem upravljanja dokumentima, a pogotovo ne njegova zaštita.

Osim stručnog osposobljavanja vlastitih kadrova, Arhiv Tuzlanskog kantona je radio permanentno i na edukaciji arhivara u registraturama, kroz stalne konsultacije, zatim kroz projekat „Arhivska prak-

Omer ZULIĆ: Značaj stručnog osposobljavanja arhivskih kadrova: Iskustva Arhiva Tuzlanskog kantona, 215-224

sa“ (više o uticaju projekta *Arhivska praksa na edukaciju arhivskih kadrova vidjeti Šabotić, 2012, str. 101–119*), a posebno kroz seminare i radionice, posvećene određenoj ciljnoj grupi i temi³.

Aktivnosti Vanjske službe kao rezultat stručnosti kadrova ogleda se i u rezultatima na planu preuzimanja sazele i ugrožene arhivske građe u Arhiv Tuzlanskog kantona, što predstavlja krunu rada na planu zaštite arhivske građe van arhiva. Stručnost se ogledala i u pravovremenom djelovanju u mnogim drugim kriznim situacijama, kao što su elementarne nepogode, protesti, a što je za rezultat imalo spašavanje arhivske građe ugrožene požarima i poplavama⁴. Zahvaljujući angažiranosti stručnih zaposlenika Arhiva Tuzlanskog kantona, te njihovoj konstantnoj edukaciji danas Arhiv ima osposobljene kadrove za mnogobrojne sadržaje i projekte, od organizacije i realizacije seminara i stručnih i naučnih skupova, istraživačkom i izdavačkom planu, kulturno-obrazovnoj djelatnosti, itd.

Nadalje, u strategijskom djelovanju, u procesima arhivističke obrade arhivske građe, arhivisti moraju biti edukovani u primjeni savremenih metoda i standarda obrade arhivskih fondova i zbirki. U tom smislu edukacija podrazumijeva i edukaciju na planu izrade savremenih naučno-obavještajnih sredstava koji moraju ići u korak sa vremenom i preporukama najviših stručnih tijela i asocijacija na evropskom i svjetskom nivou, a u smislu elemenata opisa i drugih obvezujućih segmenata⁵. Naposljetku, zapisi na novim nosiocima informacija, se već preuzimaju u arhive, te će u dogledno vrijeme će biti i predmetom stručne arhivističke obrade, što takođe podrazumijeva dodatna stručna znanja i kompetencije.

Služba za rad sa korisnicima, je u novije vrijeme postala jako dinamičan sektor svih arhiva. To je posljedica više razloga. Jedan je da su arhivi u novije vrijeme sve više otvoreni prema stručnoj, naučnoj, ali i široj javnosti. S druge strane sve veći priliv preuzete arhivske građe utiče na povećani broj korisnika. Tranzicijski procesi u društvu takođe utiču na dinamiku traženja informacija, a u svrhu ostvarivanja radno-pravnih i drugih dokazno-pravnih radnji. Pri tome savremene korisničke službe arhiva nisu samo administrativni i činovnički centri, već stručne službe koje daju svu neophodnu stručnu pomoć istraživačima u smislu usmjerenja za istraživanje. Savremeni trendovi u korisničkoj službi, podrazumijevaju i olakšan dostup do traženih informacija putem interneta, što je proces koji svi arhivi moraju provesti.

Ušteda dragocjenog vremena današnjeg istraživača je ogromna, jer za kratak vremenski period istraživač iz svoga doma provjeri koji arhivski fondovi ili zbirke sadrže njemu potrebne podatke i istog momenta putem e-mail poruke podnosi zahtjev za istraživanje, navodeći precizno koji fond, kutiju, pa često i koji dokument želi pogledati (vidi *Fetahagić, 2016, str. 135–147*). Na taj način se svim zainteresiranim građanima i istraživačima omogućava bez čekanja i redova, podnošenje zahtjeva. Takav je slučaj sa Arhivom Tuzlanskog kantona⁶.

Novi trendovi podrazumijevaju i stručne kadrove, ali i informatičku opremu za provođenje postupka tehničko-tehnološke zaštite, prevashodno digitalizacije i mikrofilmovanja. Arhiv Tuzlanskog kantona već duži niz godina provodi navedeni postupak, kojim je više desetina hiljada dokumenata stavljeno u navedene digitalne i analogne forme. Zadnjih godina Arhiv Tuzlanskog kantona je nabavio određenu opremu (skeneri) za samostalno provođenje procesa digitalizacije⁷. Na taj način se navedeni procesi odvijaju u kontinuitetu u Arhivu Tuzlanskog kantona. Naravno, za navedeni postupak su edukovana lica koja na istom rade svakodnevno.

3. Tako je Arhiv Tuzlanskog kantona posebno održavao seminare za registrature iz oblasti obrazovanja, NVO sektora, privrede, medijskih kuća, itd.

4. Zahvaljujući stručnosti i požrtvovanosti stručnih zaposlenika Arhiva Tuzlanskog kantona spašene su značajne količine arhivske građe, ugrožene kao posljedica protesta i elementarnih nepogoda 2014. godine. Više o tome vidi: Zulić, Omer (2014). Uloga Vanjske službe na zaštiti registraturne građe u vanrednim okolnostima, U: *Arhivska praksa br. 17*, Tuzla, str. 22-32.

5. Shodno tome Arhiv Tuzlanskog kantona je uradio Vodič kroz arhivske fondove i zbirke Arhiva TK, u kojem su zastupljeni novi trendovi i standardi. Više o tome vidi u: Isić, Selma (2014). Značaj predstavljanja arhivskih fondova i zbirki i izrade vodiča - iskustva Arhiva TK, U: *Glasnik arhiva i Arhivističkog udruženja Bosne i Hercegovine*, XLIV/2014, Sarajevo, str. 60-67.

6. Vidi: www.arhivtk.ba. Link: usluge.

7. U kolikoj mjeri su menadžmenti Arhiva Tuzlanskog kantona poklanjali pažnju nabavci neophodne informacione opreme, kao osnovne pretpostavke za nadgradnju ustanove i boljim rezultatima, vidjeti u: Zulić, Omer (2016a). Vanbudžetske finansijske mogućnosti u funkciji ukupne nadgradnje arhiva - iskustva Arhiva Tuzlanskog kantona, *Glasnik Arhiva i Arhivističkog udruženja Bosne i Hercegovine*, XLVI/2016, Sarajevo, str. 47-57.

U proteklih nekoliko decenija na području nadležnosti Arhiva Tuzlanskog kantona nastali su značajni zapisi na VHS, Beta i drugim kasetama. Ovo je posebno bitno i karakteristično za period agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, kada su nastali mnogobrojni zapisi, kao dokumentarni materijal, o namjerama i razmjerama agresije, te ljudskog stradanja i materijalnog razaranja. Arhiv Tuzlanskog kantona je prepoznao značaj navedenih historijskih izvora, te preduzeo stručne aktivnosti na preuzimanju i spašavanju istih. Nabavljena je određena informatička oprema, edukovan kadar, koji radi na kontinuiranom konvertovanju VHS zapisa u digitalnu formu⁸.

Kako bi se u cjelosti uspostavio sistem upravljanja zapisima u Arhivu Tuzlanskog kantona data su posebna zaduženja za praćenje i kontrolu sistema upravljanja konvencionalnim zapisima, a posebno za zapise na novim nosiocima informacija, za koje je zadužen poseban zaposlenik, koji naravno ima potrebne stručne kvalifikacije za isto.

Arhiv Tuzlanskog kantona zapošljava 12 zaposlenika, od kojih je devet stručnih zaposlenika. Kvalifikaciona struktura stručnih zaposlenika je sljedeća: dva magistra nauka i sedam zaposlenika sa visokom stručnom spremom. Dakle, iako ima mali broj zaposlenih, kvalifikaciona struktura zaposlenih je zadovoljavajuća, jer su u 100% procentu stručni zaposlenici sa visokom stručnom spremom, što nije slučaj sa ostalim bosanskohercegovačkim arhivima. Od navedenih devet stručnih zaposlenika njih pet su historičari, dva profesora jezika, jedan orijentalista i jedan ekonomista. Od navedenog broja stručnih zaposlenika, sa aspekta stručnih zvanja, Arhiv Tuzlanskog kantona ima četiri arhivska savjetnika, dva viša arhivista i tri arhivista. Dakle, Arhiv Tuzlanskog kantona ima izuzetno povoljnu i kvalifikacionu i stručnu strukturu kadrova. Uzimajući u obzir povoljnu kvalifikacionu i stručnu strukturu, Arhiv Tuzlanskog kantona uspijeva unatoč malom broju istih, planirati i realizirati mnogobrojne sadržaje i projekte iz oblasti stručne arhivske, ali i naučne, obrazovne, kulturne, izdavačke djelatnosti. Pri tome Arhiv Tuzlanskog kantona ima osposobljene timove koji su u mogućnosti da organiziraju i realiziraju i nasloženije sadržaje i projekte kako u organizacionom, stručnom, tehničkom i svakom drugom pogledu.

U Arhivu postoje timovi stručnih zaposlenika za organizacije i pripreme savjetovanja, seminara, okruglih stolova, obilježavanje značajnih datuma, zatim u okviru izdavačke djelatnosti za lektorske, korektorske, uređivačke, tehničke, dizajnerske i druge poslove. Isto je posljedica kontinuiranog djelovanja na planu edukacije arhivskih kadrova. Stručni zaposlenici se aktivno uključuju u sve sadržaje Arhiva Tuzlanskog kantona, ali i drugih arhiva, te na konferencijama, savjetovanjima, seminarima i drugim programima, koji za rezultat imaju sticanje novih znanja i vještina. Edukaciji arhivista značajno je doprinijela i Konferencija u Trstu (Jesenja škola u Trstu) koju svake godine pohađa jedan stručni zaposlenik iz Arhiva Tuzlanskog kantona⁹. Na taj način stečena i usvojena znanja se prenose na radne procese i projekte u Arhivu Tuzlanskog kantona.

Praćenje aktuelnih procesa u društvu naročito u vremenu tranzicije, a posebno krajem prošlog i početkom XXI stoljeća pred arhive su postavili nove izazove u dijelu primjene savremenih informacionih tehnologija. Naime, djelatnost arhiva na planu zaštite arhivske građe u nastajanju, ali i arhivima, prezentacija rezultata, prezentacija arhivske građe, komunikacija sa korisnicima, pred arhive su postavili potrebu informacionog jačanja, ali i kadrovskog jačanja u tom dijelu. Kako bi rezultati na navedenim poljima bili još bolji neophodno je stalno insistiranje na kadrovskom jačanju, odnosno zapošljavanju novih stručnih kadrova.

Jedan od bitnih segmenata stručnog osposobljavanja arhivskih kadrova (u arhivima i registratura-ma) treba analizirati i kroz propisanu obavezu polaganja stručnih ispita u arhivskoj djelatnosti. Tom pitanju je Arhiv Tuzlanskog kantona posvećivao posebnu pažnju. Pitanje edukacije u dijelu važeće zakonske regulative autor u radu prevashodno promatra kroz važeće propise o polaganju stručnih arhivističkih

8. Arhiv Tuzlanskog kantona je na taj način preuzeo, zaštitio i konvertovao zapise sa preko 500 VHS kasetu u digitalnu formu, te dodatno zaštitio čuvanjem istih na nekoliko različitih medija i lokacija. Osim navedenih zapisa koji se odnose na javnu arhivsku građu iz ratnog perioda, preuzet je i zaštićen, te konvertovan veliki broj zapisa od strane drugih pravnih i fizičkih lica. Vidi: Zulić, Omer (2016b). Posebnosti zaštite i preuzimanja arhivske građe ratne provenijencije (1992-1995) na području nadležnosti Arhiva Tuzlanskog kantona, U: *Zbornik radova sa 49. Savjetovanja hrvatskih arhivista, Arhivi i domovinski rat*, Plitvice, str. 307-321. i www.arhivtk.ba, *Vodič kroz arhivske fondove i zbirke Arhiva TK*.

9. Naime, od 2008. godine Arhiv Tuzlanskog kantona redovno upućuje stručne zaposlenike u pomenutu školu, koji tamo stečena i usvojena znanja i vještine prenose na radne procese u Arhivu Tuzlanskog kantona.

ispita na nivou nadležnosti Arhiva Tuzlanskog kantona¹⁰. Ono što nije dobro sadržano je u činjenici da svaki arhiv Bosni Hercegovini priprema i organizuje ispite za svoje zaposlenike i arhivare. Iako su u ranijem periodu postojale inicijative da se to uredi na nivou države, te da svi stručni zaposlenici polažu jednoobrazno po istom programu stručni ispit na državnom nivou, to do sada nije realizovano. Ove godine takođe je pokrenuta inicijativa, preko Arhivskog vijeća Bosne i Hercegovine, da se isto uredi na nivou države. Ono što bi svakako propisima trebalo biti definisano, kao obaveza arhivista, jeste obaveza da isti kontinuirano daju određeni stručni doprinos razvoju arhivske djelatnosti, kroz učešće u organizaciji i realizaciji projekata, učešću na skupovima, pisanju stručnih radova, itd.

Arhiv Tuzlanskog kantona je u skladu sa planiranom strategijom i prioritetima djelovanja, nastojao da i dodatnim angažiranjem i saradnjom s vanjskim saradnicima radi na realizaciji ključnih projekata za Arhiv Tuzlanskog kantona. Jedan od značajnijih na tom planu jeste projekat prevođenja i publikovanja dokumenata iz Orijentalne zbirke Arhiva Tuzlanskog kantona. Budući da je za prevod sa Staroosmanskog na Bosanski jezik neophodno dobro poznavanje istog, Arhiv Tuzlanskog kantona je na tim poslovima angažovao vanjskog saradnika, koji je imao tražene kompetencije. Rezultat te saradnje jeste nekoliko publikacija koje su danas dostupne svim zainteresiranim korisnicima, jer više ne postoji barijera poznavanja jezika i pisma¹¹.

4 Neophodnost edukacija arhivskih kadrova u dijelu primjene informacionih tehnologija

Klasično obrazovanje arhivista uveliko je prevaziđeno. Današnje potrebe društva i same arhivske djelatnosti upućuju na potrebu usvajanja multidisciplinarnih znanja u ovoj kompleksnoj i zahtjevnoj djelatnosti. Poznavanje klasične arhivistike i tradicionalnog upravljanja dokumentima ni izbliza ne zadovoljava moderne, savremene potrebe arhiva i društvene zajednice. Danas se od modernog arhiviste očekuje prije svega poznavanje informacijskih tehnologija, te mnoštva specifičnosti, odnosa arhivskih dokumenata i novog informatičkog odruženja, u kome dokumenti nastaju i pomoću kojih se na moderan način upravlja i koristi dokumentima¹².

Dakle, u dijelu informacionih tehnologija, nova znanja su neophodna u svim oblastima rada arhiva, od zaštite arhivske građe van arhiva, gdje u novije vrijeme nastaje sve veća produkcija spisa u digitalnoj formi, pa do ostalih službi arhiva. Edukovan i stručno osposobljen arhivist mora imati stručni stav i odgovor na sva eventualna problematiziranja sistema upravljanja dokumentima u elektronskoj formi u nastajanju. U tom kontekstu je osim znanja i stručnosti arhivista neophodan i valjan zakonski okvir koji bi usmjerio i obavezao sve aktere od arhiva do registratura, da djeluju sinhronizovano i sistemski. Stoga je Stručno vijeće Arhiva Tuzlanskog kantona između ostalog izradilo prijedlog izmjena i dopuna Zakona o arhivskoj djelatnosti, u kojem su definisana pitanja i odrednice vezane za sistem upravljanja zapisima u digitalnoj formi¹³. Pitanje obrade, korištenja i svih drugih oblika upravljanja spisima u sekundarnoj fazi zaštite u arhivima takođe podrazumijeva određena znanja i vještine u dijelu upravljanja dokumentima. Dakle, kratko, u XXI stoljeću informatička znanja i vještine i njihovu primjenu u radnim procesima i

10. Arhiv Tuzlanskog kantona je na planu polaganja stručnih ispita, dao prijedlog resornom ministarstvu za izmjenu i dopunu postojećeg podzakonskog akta, u dijelu da se novim Pravilnikom i Programima posebno definiše polaganje stručnih arhivističkih ispita za arhivske kadrove u arhivima, a posebno za polaganje stručnih arhivarskih ispita za arhivske kadrove u registraturama. Taj prijedlog je prihvaćen od strane resornog ministarstva i isti se primjenjuje od početka 2013. godine. Vidjeti više u: *Pravilnik o arhivističkim/arhivarskim zvanjima, uslovima i načinu sticanja osnovnih i viših stručnih zvanja u arhivskoj djelatnosti* (2013). Službene novine Tuzlanskog kantona, br. 1.

11. Projekat je rađen u saradnji sa dr. Tufanom Gunduzom i Kemalom Nurkićem, a prevedena su i publikovani slijedeći defteri i sidžili: dr. Tufan Gündüz, (2008), Tuzlanski, bijeljinski i srebrenički sidžil, (1641-1833), Tuzla.; Mr. Kemal Nurkić (2009), Popis bijeljinskog kadiluka-Mulkovna dobra, Tuzla.; Mr. Kemal Nurkić, Dr. Izet Šabotić (2011), Tapy zabit defter Gradačac - Defter nekretnina Gradačac iz 1875/1292godine, Tuzla.; Mr. Kemal Nurkić (2013), Gračanički defter 1292. h./1875 godine - Područje opštine Doboj Istok sa naseljenim mjestima Klokotnica, Velika Brijesnica, Mala Brijesnica, Lukavica Rijeka i Stanić Rijeka, Tuzla.

12. Selma Isić (2012), Obrazovanje i edukacija arhivista i multidisciplinarna znanja, *Arhivska praksa br. 15*, Tuzla, str. 33, 34.

13. Službene novine Tuzlanskog kantona br. 13/11. Međutim, usljed tehničkih detalja, nisu svi prijedlozi usvojeni, jer je zakonodavac ocijenio da je za jednu proceduru izmjene zakona previše novih odredbi, odnosno članova. Stoga je Stručno vijeće Arhiva Tuzlanskog kantona, naknadno ponovno usvojilo i prosljedilo u proceduru usvajanja prijedlog izmjena i dopuna Zakona o arhivskoj djelatnosti, kako bi zakonodavno ovo pitanje bilo uobličeno, te kako bi arhivisti u registraturama mogli u potpunosti primjenjivati ponuđena zakonska rješenja. Međutim i pored mnogobrojnih urgencija isto još uvijek nije usvojeno.

stručnim projektima trebalo bi ubrajati u elementarne oblike znanja i pismenosti. U tom smislu arhivist mora stalno učiti i proširivati svoja znanja i vještine, kako bi pravovremeno, stručno i profesionalno mogao odgovoriti na sve izazove koje pred njega postavlja XXI stoljeće.

Da bi stručni i osposobljeni kadrovi mogli adekvatno odgovoriti svakom izazovu i zadatku, oni osim znanja moraju imati sve neophodne pretpostavke u smislu informacione opreme. Tu obavezu i odgovornost moraju preuzeti menadžmenti arhiva, te iznaći način i mogućnost da obezbijede neophodna sredstva, odnosno informacionu opremu.

Prepoznajući značaj navedenog u Arhivu Tuzlanskog kantona, su napravljene značajni koraci, po pitanju obezbjeđenja prevashodno informacione infrastrukture, ali svakako i edukacije arhivskih kadrova. Pri tome se pažnja poklanjala svim sferama i službama u arhivu, ali se posebna pažnja poklanja primjeni informacionih tehnologija u dijelu zaštite arhivske građe u nastajanju, tehničko-tehnološke zaštite građe u arhivu, te prezentacije rada arhiva prema potencijalnim korisnicima. Navedene novine su imale zapažene rezultate, naročito kod profesionalnih istraživača i korisnika, koji su iskoristili prednosti navedenog postupka¹⁴.

U vrijeme globalizacijskih tokova i sve bržeg ritma života, pred arhive se sve više nameće potreba plasiranja i prezentacije arhivske građe putem interneta. U tom smislu neophodna je bila edukacija „arhiviste-informatičara“ koji je navedene informacije mogao plasirati i ponuditi korisnicima on-line. U tom smislu značajno je navesti iskustvo Arhiva Tuzlanskog kantona, gdje je stručni, edukovani „arhivist-informatičar“ prilagodio softverski program pod nazivom „ICA Atom“ za potrebe Arhiva Tuzlanskog kantona, ali svakako i arhivske službe Bosne i Hercegovine¹⁵. Naime, potreba za organiziranim i sistemski plasiranim informacijama iza kojih stoje ustanove (arhivi) koje garantuju njihovu istinitost, autentičnost i vjerodostojnost postaje sve izraženija i traženija u savremenom svijetu okruženom internetskim i sadržajima društvenih mreža koje pružaju obilje neprovjerenih i nepouzdanih informacija.

Dakako, da bi ovo pitanje bilo u potpunosti zaokruženo bilo je neophodno imati stručnu i osposobljenu osobu koja bi mogla zadovoljiti zahtjevima vremena. U tom smislu Arhiv TK je 2014. godine u cilju konačnog, sistemskog rješenja inicirao izmjenu i dopunu Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na planiranje radnog mjesta arhiviste-informatičara, koji bi zadovoljio te potrebe¹⁶. Prijedlog je usvojen od strane osnivača, ali nije omogućeno popunjavanje navedenog radnog mjesta do daljnjeg. U tom smislu se pristupilo iznalaženju drugog rješenja, na način da se od postojećih zaposlenih kadrova imenuje i zaduži osoba, za kompletan informacioni sistem i program. Na taj način je Arhiv Tuzlanskog kantona u navedenom proteklom periodu uspio u potpunosti staviti u funkciju cjelokupnu informacionu infrastrukturu, ažurirati i redovno održavati veb portal Arhiva, raditi na procesu konvertovanja VHS i drugih nekonvencionalnih zapisa u digitalni oblik. Navedena osoba, je zadužena za uspostavljanje sistema kontrole i praćenja zapisa u elektronskoj formi, shodno čemu se redovno godišnje vrše kontrole postojanosti digitalnih zapisa, te njihovo migriranje na nove.

5 Završna razmatranja

Arhivska služba Bosne i Hercegovine u današnjim teškim ekonomskim prilikama ne može realno očekivati brzo poboljšanje u dijelu kadrovskog jačanja u arhivima, niti obrazovanje arhivskih kadrova u redovnom obrazovnom sistemu. Stoga preostaje, kao jedina realna mogućnost dodatno angažovanje na

14. Korištenje arhivskih fondova i zbirki putem interneta, je poželjno za iskusne, profesionalne istraživače koji poznaju metodologiju i način korištenja, te postupak na koji način i gdje mogu naći informaciju. Međutim, za istraživače kojima to nije profesionalna orijentacija, ovaj način korištenja izvora uveliko otežava rad, jer isti često ne znaju način i tehniku korištenja informativnih i naučno-obavještajnih sredstava arhiva. Često istraživači amateri ne znaju gdje i kako doći do željene informacije, u kom slučaju im arhivist koji radi u službi sa korisnicima može dati korisne upute, na koji način, u kojem fondu, štampi i slično mogu naći željenu informaciju. Vidjeti više u: Šauperl, A., Vilar, P., Šabotić, I., Semlič-Rajh, Z., Mezek, L. i Fetahagić, Hatidža (2016). Profil korisnika koji treba arhiv za osvarivanje građanskih prava, U: *Arhivska praksa br. 19*, Tuzla, str. 123-134.

15. O navedenom programskom rješenju vidjeti više u: Tinjić, Adnan (2015). Korištenje Open source softvera u arhivima-iskustva Arhiva Tuzlanskog kantona, U: *Arhivska praksa br. 18.*, Tuzla, str. 272-282.

16. Navedenim izmjenama Pravilnika tražena je i odobrena dopuna sistematizacije novih radnih mjesta za obradu arhivske građe na osmanskome i njemačkom jeziku (gotica). Na taj način je Arhiv Tuzlanskog kantona stvorio formalno-pravne pretpostavke za prijem stručnih i kvalifikovanih kadrova na ovim izuzetno značajnim poslovima obrade, ali i prevođenja arhivske građe, kako bi navedeni izvori bili dostupni cjelokupnoj javnosti.

planu stručnog usavršavanja postojećeg kadra, kako bi rezultati rada bili na što većem nivou. Da bi arhivski kadrovi odgovorili zahtjevima današnjice, kako na planu zaštite arhivske građe u nastajanju, ali i arhivima, te u radu sa korisnicima, kadrovi moraju imati određene stručne kompetencije i znanja. Ta znanja i kompetencije moraju pratiti zahtjeve i specifičnosti vremena, na kojim osnovama će se bazirati strategija daljeg, stručnog osposobljavanja arhivskih kadrova. Tu nastupaju menadžmenti arhiva koji moraju dugoročno planirati, kreirati i omogućiti edukacije stručnim zaposlenicima, koji imaju afiniteta, predznanja, ali i volje za dodatnim učenjem i usavršavanjem. Pri tome je jako bitno, da stručni zaposlenici iskazuju spremnost za stručno usavršavanje, ali i samoedukaciju. U tom smislu direktori arhiva moraju realno i stručno osmišljavati modalitete i prioritete usavršavanja stručnih zaposlenika, a u skladu sa zahtjevima struke i vremena.

Na taj način arhivi, menadžmenti i zaposlenici, iskazuju spremnost da daju doprinos razvoju arhivske djelatnosti kroz edukaciju, usavršavanje, davanje stručnih prijedloga u dijelu zakonskih rješenja, itd. Tako pokazuju i dokazuju da je moguće napraviti određene pozitivne iskorake, u datim, teškim okolnostima, a sve to zahvaljujući dodatnom angažmanu i posvećenosti svom poslu. Na tim osnovama se od osnivača i društvene zajednice može argumentovano tražiti i njihovo veće zalaganje, kako bi rezultati na planu razvoja i stasavanja arhivske službe bili još veći.

Literatura i pravni izvori

Fetahagić, Hatidža (2016). Arhivski fondovi i zbirke u službi korisnika (Iskustvo Arhiva Tuzlanskog kantona. *Arhivska praksa br. 19*, Tuzla.

Gušić, Sejdalija (2006). Edukacija arhivista u Bosni i Hercegovini - potrebe i perspektive, U: *Zbornik radova: Prvi kongres arhivista Bosne i Hercegovine*, Sarajevo

Isić, Selma (2012). Obrazovanje i edukacija arhivista i multidisciplinarna znanja. *Arhivska praksa br. 15*, Tuzla.

Isić, Selma (2014), Značaj predstavljanja arhivskih fondova i zbirki i izrade vodiča - iskustva Arhiva TK, U: *Glasnik arhiva i Arhivističkog udruženja Bosne i Hercegovine*, XLIV/2014, Sarajevo.

Pravilnik o arhivističkim/arhivarskim zvanjima, uslovima i načinu sticanja osnovnih i viših stručnih zvanja u arhivskoj djelatnosti (2013). Službene novine Tuzlanskog kantona, br. 1.

Šabotić, Izet (2012). Projekat „Arhivska praksa“ u funkciji edukacije arhivskih kadrova. *Arhivska praksa br. 15*, Tuzla.

Šauperl, Alenka et al (2016). Profil korisnika koji treba arhiv za ostvarivanje građanskih prava. *Arhivska praksa br. 19*, Tuzla.

Tinjić, Adnan (2015). Korištenje Open source softvera u arhivima-iskustva Arhiva Tuzlanskog kantona. *Arhivska praksa br. 18*, Tuzla.

Zakon o arhivskoj djelatnosti Tuzlanskog kantona (2000). Službene novine Tuzlanskog kantona, br. 15.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskoj djelatnosti Tuzlanskog kantona (2011). Službene novine Tuzlanskog kantona, br. 13.

Zulić, Omer (2014). Uloga Vanjske službe na zaštiti registraturne građe u vanrednim okolnostima. *Arhivska praksa br. 17*, Tuzla.

Zulić, Omer (2016a). Vanbudžetske finansijske mogućnosti u funkciji ukupne nadgradnje arhiva - iskustva Arhiva Tuzlanskog kantona. *Glasnik Arhiva i Arhivističkog udruženja Bosne i Hercegovine*, XLVI/2016, Sarajevo.

Zulić, Omer (2016b). Posebnosti zaštite i preuzimanja arhivske građe ratne provenijencije (1992-1995) na području nadležnosti Arhiva Tuzlanskog kantona. U: *Zbornik radova sa 49. Savjetovanja hrvatskih arhivista, Arhivi i domovinski rat*, Plitvice

SUMMARY

In these difficult economic circumstances Archival Service of Bosnia and Herzegovina can not realistically expect a quick improvement in the area of personnel strengthening in the archives or education of archival staff in the regular educational system. To ensure that archival staff can answer the demands of today, in the field of protection of records outside as well as inside the archives, and in dealing with citizens and researchers, staff must have a certain professional competence and knowledge. This knowledge and competence must follow the requirements and specifics of time, on what basis will be based the strategy for further, vocational training of archival staff. This is

where managements of archives that have a long-term plan, create and provide professional training to employees, who have affinities, knowledge, and desire for additional education and improvement. It is very important that professional employees express readiness for professional training, and self-education. In this regard, directors of archives must realistically and professionally devise modalities and priorities of the education of professional staff, and in accordance with the requirements of the profession and time. In this way, archives, with both management and employees, expressed willingness to contribute to the development of archival activities through education, training, giving expert proposals of legal solutions, etc. We are aiming to show and prove that it is possible to make some positive steps forward, under the given, difficult circumstances, all thanks to the additional commitment and dedication to work. On this basis, we could ask more from founders and broader community for their greater commitment, so that results in terms of development and maturation of the archival service become even greater.

Typology: 1.04 Professional Article

Submitting date: 04.04.2017

Acceptance date: 05.05.2017